

ÖVERKLAGANDE

1(7)

Datum
2019-11-15Dnr
2 02 468200-19/3381HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 4Högsta förvaltningsdomstolen KAMMARRÄTTEN
STOCKHOLM

Ink. 2019-11-15

Överklagande och begäran om prövningstillstånd

Målnr.
Akbil

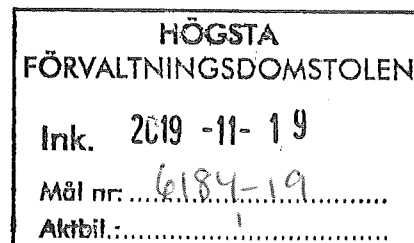
Klagande: Skatteverket, rättsavdelningen

Adress:
Skatteverket
Håkan Grenryd
611 89 NYKÖPING

Motpart: Sylvie Yvette Msellati, 680719-4268
Tulegatan 42 Lgh 1403
113 53 STOCKHOLM

Överklagat avgörande: Kammarrätten i Stockholms dom den 28 oktober 2019,
mål nr 782-19.

Saken: Byte av efternamn

YRKANDE

Skatteverket begär prövningstillstånd i målet och yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom samt fastställer Skatteverkets beslut av den 20 juni 2018.

BAKGRUND

Sylvie Msellati inkom den 19 december 2017 till Skatteverket med en ansökan om byte av efternamn till Montclair. Som motivering till ansökan angav Sylvie Msellati att hennes namn sedan den 21 september 2017 är ändrat till Montclair i hennes födelseland Frankrike och att hon önskar få denna namnändring även i den svenska folkbokföringen. Skatteverket avslog Sylvie Msellatis ansökan den 20 juni 2018. Skatteverkets beslut motiverades utifrån att det förelåg hinder mot förvärv av det nybildade efternamnet Montclair dels eftersom namnet används som förnamn, dels på grund av att namnet kan förväxlas med ett befintligt

företagsnamn. Några särskilda skäl för att ändå godkänna namnbytet hade inte framkommit, varför ansökan avslogs. Sylvie Msellati överklagade Skatteverkets beslut.

Förvaltningsrätten i Stockholm avslog överklagandet i dom den 4 januari 2019 (mål nr 19313-18). Förvaltningsrätten anser att det finns en förväxlingsrisk mellan det sökta namnet och det befintliga företagsnamnet Montclair AB och att det därför finns ett hinder att tillåta Montclair som ett nybildat efternamn. Därefter övergår förvaltningsrätten till frågan huruvida Sylvie Msellati ändå har rätt att förvärva efternamnet på grund av att en annan utgång skulle strida mot hennes rättigheter som unionsmedborgare, eller om det finns andra särskilda skäl för att godkänna efternamnet. Förvaltningsrätten konstaterar att Sylvie Msellati själv har valt att ändra sitt efternamn i Frankrike. Att hon till följd därav bär olika efternamn i Frankrike respektive Sverige kan enligt förvaltningsrätten inte i sig anses utgöra en begränsning av hennes rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i medlemsstaterna. Vid en sammantagen bedömning menar förvaltningsrätten att det inte föreligger någon konkret risk för att ett nekat namnbyte kommer att ge upphov till avsevärda problem för henne. Några andra särskilda skäl som väger tyngre än Montclair AB:s intresse av skydd för sitt företagsnamn finns enligt förvaltningsrätten inte i målet. Förvaltningsrätten avslog därför Sylvie Msellatis överklagande.

Sylvie Msellati överklagade genom ombud förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm, som biföll överklagandet i dom den 28 oktober 2019 (mål nr 782-19) och beslutade att Sylvie Msellati har rätt att byta efternamn till Montclair.

Kammarrätten konstaterar inledningsvis att en person i Sverige bär namnet Montclair som förnamn. Kammarrätten menar emellertid att förbudet mot byte till ett nybildat efternamn som används som förnamn i 14 § 1 lag (2016:1013) om personnamn, PNL, tar sikte på namn som genom sin användning har förnamnskaraktär. Då namnet Montclair inte har förnamnskaraktär i Sverige är det enligt kammarrätten inte fråga om ett förvärv som är oförenligt med det svenska namnskicket. Kammarrätten anser därför att Sylvie Msellati skulle kunna ges rätt att byta efternamn till Montclair trots att en person i Sverige bär namnet som förnamn.

Kammarrätten konstaterar vidare att det finns ett registrerat bolag med namnet Montclair AB och att tre personer bär efternamnet Monclair och att detta innebär att det finns en sådan förväxlingsrisk som anges i 15 § PNL, i vart fall enligt punkt 1 och 6. Därefter övergår kammarrätten till frågan om det även med beaktande av förväxlingsrisken finns särskilda skäl till att Sylvie Msellati ska få byta efternamn. Enligt kammarrättens bedömning måste olika efternamn i olika länder vara förknippat med en betydande risk för problem och olägenheter. Med beaktande av denna risk anser kammarrätten att Sylvie Msellatis skäl att få

byta efternamn väger tyngre än förväxlingsrisken enligt 15 § PNL. Kammarrätten menar att konsekvenserna av att inte låta Sylvie Msellati byta efternamn till Montclair vid en helhetsbedömning framstår som orimliga. Sylvie Msellatis överklagande bifölles därför av kammarrätten.

GRUNDER FÖR ÖVERKLAGANDET

Av 13 § första stycket PNL framgår att en person får byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn eller till ett befintligt efternamn som inte kan förvärfvas enligt 4-12 eller 30 §, om förutsättningarna i 14-19 §§ är uppfyllda eller om det annars finns särskilda skäl.

Av det födelseutdrag som Sylvie Msellati åberopat framgår att hon är född med familjenamnet Msellati och att hon den 21 september 2017 fick rätt att bära namnet Montclair enligt beslut av regiondepartementet Bouches-du-Rhône i Frankrike. Namnförvärvet har skett genom ett administrativt förfarande. Sylvie Msellati är medborgare i både Sverige och Frankrike. Sitt svenska medborgarskap förvärvade hon den 26 oktober 2016. Sylvie Msellati var således svensk medborgare vid tidpunkten för namnförvärvet i Frankrike.

Den som har förvärvat ett namn i en annan EES-stat genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande har under vissa förutsättningar rätt att förvärva det namnet också i Sverige (30 § PNL). Sylvie Msellati har emellertid inte förvärvat efternamnet Montclair i Frankrike genom någon familjerättslig händelse, utan genom ett administrativt förfarande. Bestämmelsen i 30 § PNL omfattar inte administrativa namnförvärv, det vill säga namnförvärv som inte har sin grund i en familjerättslig relation eller händelse. Därmed är bestämmelsen inte tillämplig i detta mål.

En person får byta till ett nybildat efternamn endast om namnet inte används som förnamn (14 § 1 PNL). Det är tillräckligt att namnet faktiskt används som förnamn, vilket innebär att det inte finns något krav på att det vid ansökningstillfället lagligen bärs av någon person (prop. 2015/16:180 s. 105). Namnet Montclair bärs som förnamn i Sverige av en person och används därmed som förnamn. Kammarrätten menar dock att Sylvie Msellati skulle kunna ges rätt att byta efternamn till Montclair trots att en person i Sverige bär namnet som förnamn. Kammarrätten baserar detta på att man anser att bestämmelsen i 14 § 1 PNL tar sikte på namn som genom sin användning har en förnamnskaraktär, vilket kammarrätten anser att namnet Montclair inte har i Sverige. Skatteverket anser att kammarrättens slutsats är felaktig och strider mot bestämmelsens ordalydelse. En tillämpning av bestämmelsen i 14 § 1 PNL innebär enligt Skatteverkets förmenande endast en objektiv prövning av huruvida

ett visst namn används som förnamn i Sverige, inte av huruvida namnet har förnamnskaraktär. Syftet med bestämmelsen är visserligen att särskilja för- respektive efternamn och förhindra att konturerna mellan dessa suddas ut, eftersom förnamn och efternamn är två olika former av namn med skilda syften (prop. 2015/16:180 s. 40f). Bestämmelsen är emellertid inte utformad på sådant sätt att någon prövning av namnets förnamnskaraktär ska ske. Skatteverkets uppfattning är därför att det endast ska provas huruvida namnet används som förnamn i Sverige och att kammarrättens slutsats är felaktig.

Förutom ovan anförda förbud mot förvärv föreligger hinder mot namnförvärvet enligt hinderkatalogen i 15 § PNL. Namnet Montclair kan för det första förväxlas med det skyddade näringskännetecknet Montclair AB (15 § första stycket 6 PNL). För det andra kan namnet Montclair förväxlas med det visuellt och språkligt liknande efternamnet Monclair, som lagligen bärs av tre personer i Sverige (15 § första stycket 1 PNL).

Sylvie Msellati kan således endast byta efternamn till Montclair om det finns särskilda skäl (13 § första stycket PNL) för att tillåta bytet trots de hinder för namnförvärvet som finns. Med särskilda skäl avses att det i det enskilda fallet ska finnas skäl av tillräcklig styrka som motiverar att ett namnbyte godkänns trots att det annars finns hinder mot ett sådant byte. I första hand kan det bli aktuellt vid byte till ett befintligt namn som sökanden har en beaktansvärd anknytning till. En tillämpning av dispensregeln innebär många gånger att någon annans rätt till namnet får stå tillbaka. Dispensmöjligheten ska därför användas med försiktighet och avsikten är inte att skapa generella undantag från reglerna om hinder i 14 och 15 §§ PNL. Syftet är istället att det genom en helhetsbedömning ska ske en avvägning av motstående intressen för att undvika resultat som i det enskilda fallet framstår som orimliga. (prop. 2015/16:180 s. 103).

Kammarrätten uttalar att olika efternamn i olika länder måste vara förknippat med en betydande risk för problem och olägenheter. Med beaktande av denna risk anser kammarrätten att Sylvie Msellatis skäl att få byta efternamn väger tyngre än förväxlingsrisken enligt 15 § PNL. Skatteverkets uppfattning är att kammarrättens slutsatser i denna del riskerar att skapa ett generellt undantag från hinderreglerna, i strid med den i förarbetena uttalade ambitionen. Enligt Skatteverkets uppfattning kan inte det faktum att en person bär olika efternamn i olika länder generellt och i sig självt anses innebära att det föreligger särskilda skäl för ett namnförvärv som det annars finns hinder mot enligt övriga bestämmelser i PNL. Det måste ske en reell avvägning mellan de motstående intressen som finns, utifrån de konkreta omständigheterna i varje enskilt fall.

Den omständigheten att en person tvingas bära olika efternamn i olika medlemsstater kan enligt EU-domstolens praxis anses utgöra ett hinder mot utövande av den fria rörligheten.

För att fastställa en begränsning av friheterna i artikel 21 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) krävs det emellertid att vägran att ändra ett namn ger upphov till avsevärda problem såväl administrativt, yrkesmässigt som privat för den berörda (EU-domstolens dom den 12 maj 2011, mål C-391/09 Runevič-Vardyn och Wardyn p. 76).

När det gäller Sylvie Msellati kan konstateras att hon själv valt att ändra sitt efternamn i Frankrike genom ett administrativt namnförvärv medan hon hade sin hemvist i Sverige. Namnförvärvet skedde den 21 september 2017. Vid tidpunkten för Skatteverkets beslut hade Sylvie Msellati burit namnet i Frankrike under cirka åtta månader. Sylvie Msellati har varit folkbokförd i Sverige sedan april 2011. Sylvie Msellati var således svensk medborgare och sedan lång tid folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för namnförvärvet i Frankrike. Det har inte framkommit att Sylvie Msellati har någon övrig anknytning till namnet Montclair utöver det faktum att hon förvärvat namnet i Frankrike.

Det saknas vägledande praxis kring tillämpningen av bestämmelsen om särskilda skäl i 13 § första stycket PNL. I den tidigare gällande 1982 års namnlag fanns en motsvarande bestämmelse med krav på synnerliga skäl för dispens. Enligt förarbetena till PNL hindrar dock inte det sänkta kravet för dispens att tidigare praxis där synnerliga skäl har ansetts föreligga fortsatt kan tjäna som vägledning (prop. 2015/16:180 s. 103). Patentbesvärsrätten (PBR) fann i dom den 22 februari 2002 (mål 01-326) att det förelåg synnerliga skäl för sökanden (AD) att förvärva efternamnet Danson. AD hade av amerikansk domstol fått namnet Danson godkänt för sig och hade begärt hos PRV att få namnet godkänt även i Sverige. PBR fann att det förelåg hinder mot att godkänna ansökan på grund av att det var förväxlingsbart med efternamn som någon annan bar samt med annans skyddade firma. PBR:s majoritet fann dock att det förelåg synnerliga skäl att godkänna namnet Danson, bland annat på grund av olägenheten för sökanden att ha olika släktnamn i USA respektive Sverige.

Till skillnad från Sylvie Msellati var AD inte folkbokförd i Sverige, utan avregistrerad från folkbokföringen som utflyttad till USA vid tidpunkten för namnförvärvet i utlandet. AD var bosatt i Kalifornien och drev företag där. Hans anknytning till USA där namnförvärvet skett framstår således som betydligt starkare än motsvarande anknytning för Sylvie Msellati till förvärvslandet Frankrike. Vidare bar även AD:s hustru släktnamnet Danson. Vad gäller Sylvie Msellati har det inte framkommit att någon familjemedlem till henne bär namnet Montclair. Patentbesvärsrätten uttalade vidare att ett godkännande av namnbytet för AD förutsätter att omständigheterna i övrigt inte ger anledning att anta att sökandens bosättning utomlands endast är tillfällig eller att namnbytet i utlandet endast är motiverat av att få namnet godkänt även i Sverige. När det gäller Sylvie Msellati var hon, som tidigare anförts, folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för namnbytet i Frankrike. Sylvie Msellati var alltså

bosatt i Sverige vid tidpunkten för namnförvärvet i Frankrike och även vid ansökan om detsamma, vilken uppges ha lämnats till franska myndigheter i december 2015. Sylvie Msellatis anknytning till Sverige under namnbytesprocessen i Frankrike har således varit stark. Sylvie Msellati har sammanfattningsvis, såsom svensk medborgare med hemvist i riket, vänt sig till en utländsk myndighet för att få till stånd en namnändring där det finns hinder mot förvärv enligt personnamnlagens bestämmelser. Jämfört med omständigheterna i PBR:s mål 01-326 ligger det avseende Sylvie Msellati närmare till hands att anta att namnbytet i utlandet varit motiverat av att få namnet godkänt även i Sverige.

Det faktum att en person bär olika efternamn i Sverige respektive i en annan stat kan enligt Skatteverkets uppfattning inte i sig självt anses medföra att det föreligger särskilda skäl för att bevilja ett namnbyte i Sverige. Att vägra ett sådant namnbyte för en EU-medborgare är vidare endast att se som en begränsning av unionsmedborgarens rättigheter till fri rörlighet enligt art 21 FEUF om vägran ger upphov till avsevärda problem för personen såväl administrativt, yrkesmässigt som privat. Enligt Skatteverkets uppfattning har inte Sylvie Msellati visat att det finns någon konkret risk för att Skatteverkets vägran att godkänna namnbytet kan ge upphov till sådana avsevärda problem. Sylvie Msellati innehar svenskt respektive franskt hemlandspass med vilka hon kan styrka sin identitet både i efternamnet Msellati och Montclair. Hon kan vidare vid behov uppvisa det franska födelsebeviset där det framgår att franska myndigheter ändrat hennes namn. Under dessa förhållanden anser Skatteverket att de motstående intressen som hinderreglerna i PNL är avsedda att skydda (i detta fall rättighetsinnehavarna för näringskännetecknet Montclair AB och de personer som lagligen bär efternamnet Monclair) väger tyngre än Sylvie Msellatis intressen. Då det förväxlingsbara efternamnet Monclair endast bärs av tre personer, får det anses vara ett så pass särpräglat namn i Sverige att det bör tillerkännas ett starkt namnskydd vid en avvägning mot Sylvie Msellatis intressen. De negativa konsekvenser som kan uppstå för Sylvie Msellati med anledning av ett nekat namnbyte framstår inte som orimliga vid en sådan intresseavvägning.

Om lagstiftarens avsikt hade varit att situationer där personer bär olika namn i olika länder regelmässigt ska anses utgöra särskilda skäl enligt 13 § första stycket PNL hade det knappast funnits något behov för den särskilda regleringen i 30 § PNL om namn som har förvärvats i en annan EES-stat eller i Schweiz. Att under förevarande omständigheter godkänna Sylvie Msellatis namnbyte med hänsyn till särskilda skäl riskerar att öppna upp för möjligheter att kringgå bestämmelserna i PNL, samt att skapa generella dispensgrunder som inte har varit lagstiftarens avsikt.

GRUNDER FÖR ATT PRÖVNINGSTILLSTÅND SKA MEDDELAS

Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta förvaltningsdomstolen slår fast om bestämmelsen i 13 § första stycket PNL ska tillämpas på sådant sätt att enbart det faktum att en person har förvärvat ett namn i en annan stat utgör särskilda skäl att godkänna namnbytet även i Sverige, trots att hinder mot förvärvet finns enligt lagens övriga bestämmelser. Det saknas i dagsläget vägledande praxis på området. Kammarrättens avgörande riskerar att i förlängningen skapa generella undantag från hinderreglerna i PNL, vilket skulle strida mot lagens förarbeten (prop. 2015/16:180 s. 103).

Det är likaledes av vikt att Högsta förvaltningsdomstolen avgör frågan huruvida förbudet mot byte till nybildat efternamn på grund av att namnet används som förnamn (14 § 1 PNL) även ska innefatta en bedömning av om namnet i sig har förnamnskaraktär, eller om det endast ska vara fråga om en objektiv prövning av huruvida namnet används som förnamn.

Håkan Grenryd
rättslig expert
tel. 010-576 15 66
hakan.grenryd@skatteverket.se